

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

14. De Effectu legis ac præcepti humani, quæ est obligatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Clerici ciuilibus legibus nunquam videntur obli-
gari directè & ex virtute ipsarum legum, sed solum
indirectè, quia id naturalis æquitas postulare vide-
tur, cum alioquin communis pax inter ciues difficile
seruari possit; quæ ratio mouit summos pontifi-
ces aliosq; Prælatos, vt eiusmodi iustas Princi-
pum leges approbarent, & Clericis omnibus obser-
uandas præciperent; imò etiam vellent secundum
eas in foro Ecclesiastico iudicari, vbi Canones defi-
cerent, iuxta c. innotuit, de arbitris. Sicut leges non
dedignantur sacros Canones imitari; ita & sacrorum
statuta canonum, Principum Constitutionibus ad-
iuuantur.

C A P. XIV.

*De Effectu legis, ac præcepti humani, quæ
est obligatio.*

Legislator tam ciuilis quam Ecclesiasticus obliga-
re potest subditos in Conscientia, siue sub pec-
cato; quia legitimus Magistratus, vtitur potestate à
Deo data, tanquam minister Dei. Sap. 6. Rom. 13. 1.
Pet. 2 Ergò non minus ipsi iusta præcipienti obediri
debet, quam si Deus per seipsum præcipiat.

Vt lex sub mortali obliget, requiritur intentio Le-
gislatoris (*quia actus agentium non operantur ultra eo-
rum intentionem* arg. l. non omnis. ff. si certum petat-
tur) & materiæ grauitas siue capacitas aut contem-
ptus in rem leuem præcipientis.

Interdum materia, quæ secundum se leuis, relata
ad communitatem & publicam pacem grauis est; atq;
capax obligationis sub mortali, vt videre in peccato
Adami, ratione finis grauissimum erat, quia in
signum

signum recognitionis obedientiae Deo rerum omnium auctori debitae, & quasi tributum humanae subiectionis erga Deum est. Et peccata militum propter exiguum furtum mortem lucentium.

- 4 Ex verbis, quibus Legislator usus est, colligi debet, qualem obligandi intentionem habuerit, V. C. Monemus, hortamur; praecipimus, mandamus; praecipitum sub mortali: Praecipimus in Virtute S. Obedientiae; grauius. Verba, Caueant, oportet, volumus, ordinamus; consideranda sunt iuxta poenam adiectam & circumstantias. Inspicienda etiam consuetudo, & proborum hominum persuasio, quae est optima Legum interpretis, iuxta reg. 4. in 6. *Inspiciamus in obscuris, quod verisimilius est, aut quod plerunquo fieri consuevit.*
- 5 Leges positivae ordinariè non obligant cum periculo mortis, mutilationis, grauis infamiae, aut bonorum magnae iacturae iuxta reg. 6. in 6. *Nemo potest ad impossibile obligari: quod autem valde difficile est, moraliter impossibile est.*
- 6 Interdum humana potestas praecipere vel prohibere aliquid potest cum periculo mortis, si videlicet ex obseruatione legis aut praecipiti, maius Reipublicae commodum speratur, vel ex neglectis maius incommodum timetur, quam aestimari debeat priuatum periculum mortis. Sic enim dux militum praecipit militi, vt stationem seruet cum vitae discrimine; & summus Pontifex, vt cum simili periculo sacerdos fidem paganis praedicet.
- 7 Si legis positivae transgressio cessura est in contemptum legislatricis potestatis, aut fidei Christianae detrimentum, tunc ipsa etiam naturae lex obligat ad obseruationem, quamuis cum vitae dispendio.

Cen.

Censura Ecclesiastica non obligat cum graui- 8
 ssimo periculo, quia non est intentio legislatoris, vt
 obliget.

Sacrificare sine sacris vestibus licitum est ad gra- 9
 uissimum periculum mortis &c. Vitandum, modo
 id non cedat in contemptum Religionis.

Matrimonium cum impedimento dirimente li- 10
 cite V.C. cum consanguinea contrahitur ob metum
 grauem, sed non licite consummatur ante Papæ di-
 spensationem, quia est copula fornicaria, & ince-
 stus.

Lex Carthusianorum de carniū abstinentia rī
 semper obligat; excepto casu si nullo alio cibo, præ-
 ter carnes, suppetente, lex naturalis dicet vitam
 præsentialimento seruandam esse. Quam diu vero
 alij cibi suppetunt, laudabilis illius Ordinis consue-
 tudo ita regulam interpretatur, vt fas illis non sit,
 cuiusque ægritudinis occasione; carnibus vesci.
 Quia si alij cibi haberi possunt, carniū esus non
 est absolutè necessarium medium ad vitam seruan-
 dam: diutius autem vitam prorogare delicatiore
 cibo nemo tenetur, si id à vitæ instituto alienum sit,
 maiusque & publicum bonum virtutis ac regularis
 obseruantia impediat vel imminuat.

Lex non extendit se ad præterita sed ad futura. 12
 Nam causa prior est effectu suo, & ad præteritum
 non datur potentia: Consequenter Lex superueni-
 ens non potest obligationem imponere ad actibus fa-
 ctis: sed solum faciendis. Quod vero attinet ad effe-
 ctus Legis; cuiusmodi sunt; declarare, pœnam deli-
 cto statuere, formam actui præscribere, & aliter fa-
 ctum infirmare, nihil obstat, legem ad præterita et-
 iam extendi. Nam lex, quatenus solum declaratoria
 est:

est. V. C. matrimonium tali modo contractum pro inualido habendum esse; etiam ad præterita se extendit. Quatenus verò lex nouam pœnam delictis statuit ordinariè intelligenda est de peccatis committendis.

C A P. XV.

De Lege pœnali.

Lex vel est absolute obligatoria sine adiectione pœnæ; vel est merè pœnalis, sine obligatione sub culpa; vel denique est mixta, quæ tum sub culpa, tum sub pœna obligat.

Lex purè pœnalis est, cum Legislatoꝝ solum ad pœnam, & non ad culpam obligare intendit. Nam sæpè ad animarum pericula cauenda, expedit in Communitate conscientias non obligari sub culpa, & nihilominus quasdam constitutiones fieri bonæ publici causæ, cum obligatione ad pœnam, vt in Regione fit.

² Culpa interdum strictè accipitur pro defectu coram Deo culpabili Deut. 25. interdum verò latè, pro quocunque defectu moris, saltem politicè culpabili, quamuis nulla præcedente culpa seu peccato, iuxta regulam 23. in 6. *Sine culpa, nisi causa subsit, nemo est puniendus*; Sic prælati Regularibus, Patres filijs, ob delictus regulares, & culpas ciuiles, & domesticas, quibus coram Deo innoxijs, pœnam irrogare possunt communis disciplinæ gratiâ.

Ex grauitate adiectæ Pœnæ mortis, mutilationis, exilij, &c. coniectura sumitur de mente Legislatoris sub mortali culpa obligatis. Exemplum habes in decretis Principum sub pœna corporali ferarum venationem prohibentium. Quod si simplex pecuniaria multa legi adiuncta sit; partim ex materia & fine